

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

NORTH CLIPPING 2555/ 00039

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	23 ส.ค. 2552	19	663	5

ร้อยเรื่อง
เมืองล้านนา
ปีที่ ๑๑

ประวัติศาสตร์นสาย เชียงใหม่-ลำพูน

ถนน

สายเชียงใหม่ - ลำพูน (สายเก่า) นี้ มีความผูกพันกับแม่น้ำปิงทาง
ต้นยาง และต้นขี้เหล็กอย่างแยกไม่ออก แต่เดิมแม่น้ำปิงตามตำนาน
พื้นเมืองเชียงใหม่ ตำนานพื้นเมืองล้านนาเชียงใหม่ ชินกาลมาลีปกรณ์
จะไหลผ่านทางทิศตะวันออกของเวียงกุมกาม และทิศตะวันออกของตัวเมือง
หริภุญชัยและวัดอรุณภิรมมการาม (วัดดอนแก้ว) ซึ่งเป็นสิมมเมืองในสมัย
พระนางจามเทวี คงอยู่ในพื้นที่ฝั่งเดียวกับตัวเมืองลำพูน ในพงศาวดารโยนกกล่าว
ถึงพญามังรายยึดครองเมืองหริภุญชัยได้ และไปสร้างเมืองใหม่ในทางทิศอีสาน
ของเมืองหริภุญชัยชื่อ "ชะแวง" ได้ 3 ปี เกิดน้ำท่วมจึงไปสร้างเมืองกุมกาม แม่น้ำ
ปิงคงเปลี่ยนทางเดินไหลผ่านเข้าในตัวเมืองหริภุญชัยและไหลผ่านหน้าวัดพระ
ธาตุหริภุญชัยในสมัยพญามังราย ระยะทางจากเวียงกุมกามถึงตัวเมืองหริภุญชัย
ประมาณ 25 กิโลเมตร จนถึงสิ้นราชวงศ์มังราย ในสมัยท้าวเมกุ (พระเจ้าเมกุฎี)
พ.ศ.2101 แม่น้ำปิงยังไหลผ่านทางทิศตะวันออกของเวียงกุมกามและทิศตะวันออก
ของตัวเมืองหริภุญชัยอยู่ แต่ในระหว่าง พ.ศ.2101 ถึง พ.ศ.2317 พม่าเข้าปกครอง
ล้านนา เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ไม่มีการบันทึก จนถึง พ.ศ.2317

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่	วันที่ ๒๓ ส.ค. ๒๕๕๕	ปีที่ ๒๙	ฉบับที่ ๖๖๑๓	หน้า ๕
-------------------------------	------------------------	-------------	-----------------	-----------

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ยกทัพขึ้นมตามแม่น้ำปิงสายปัจจุบันนี้ ที่ไหลผ่านทิศตะวันตกของเวียงกุมกามและทิศตะวันตกของเมืองหริภุญชัย แสดงว่าแม่น้ำปิงเปลี่ยนร่องน้ำจากเดิมในช่วงที่พม่าปกครองล้านนา แม่น้ำปิงระหว่างเวียงกุมกามกับเมืองหริภุญชัยจึงกลายเป็นแม่น้ำปิงห่าง แต่แม่น้ำปิงห่างตั้งแต่นานหลังห้า อำเภอเมืองลำพูนไหลไปพบแม่น้ำปิงสายปัจจุบันที่อำเภอป่าซาง ยังมีน้ำจากแม่น้ำกวังไหลลงสู่ลำน้ำปิงห่างอยู่ ซึ่งปัจจุบันจึงเรียกแม่น้ำช่วงนี้เป็นแม่น้ำกวัง

แม้จะเป็นแม่น้ำปิงห่าง แต่ก็ยังเป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่ใช้ติดต่อกันระหว่างเมืองเชียงใหม่กับเมืองลำพูน อารยธรรมลุ่มแม่น้ำปิงห่างยังปรากฏให้เห็นในการตั้งหมู่บ้านตลอดแนวแม่น้ำ และมีวัดสร้างริมฝั่งแม่น้ำตลอดแนวแม่น้ำปิงห่าง ประมาณ 30 วัด

การตั้งถิ่นฐานไปตามแนวแม่น้ำปิงห่าง ทำให้เกิดเส้นทางคมนาคมทางบกเลียนแนวแม่น้ำปิงห่าง เส้นทางสายนี้เป็นเส้นทางสำคัญของการติดต่อระหว่างเมืองเชียงใหม่กับเมืองลำพูนในเวลาต่อมา และมีการพัฒนาเส้นทางขึ้นตามลำดับตามหลักฐานของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ได้มีการสร้างถนนอย่างเป็นทางการขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อปี พ.ศ.2438 โดยพระยาทรงสุรเดช (อัน บุนนาค) ข้าหลวงใหญ่มณฑลลาวเฉียง เริ่มสร้างตั้งแต่เชิงสะพานนวรัฐ เลียบแนวแม่น้ำปิงห่างที่วัดคูหา จนถึงเมืองลำพูน ทำให้การคมนาคมในแม่น้ำปิงห่างขาดความสำคัญ และประชาชนได้บุกรุกเข้าอยู่อาศัยจนไม่เหลือสภาพการเป็นแม่น้ำที่สำคัญในอดีตให้เห็น ยกเว้นในบางช่วงในเขตเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมืองลำพูน

ถนนสายนี้ส่วนหนึ่งสร้างบนผนังดินธรรมชาติของแม่น้ำปิงห่าง ถนนสายนี้นับเป็นถนนที่มีความสำคัญและเป็นถนนสายแรกที่เป็นเส้นทางคมนาคมติดต่อระหว่างเมืองทั้งสอง มีการซ่อมแซมปรับปรุงตลอดมา โดยเฉพาะที่ระบุไว้ใน

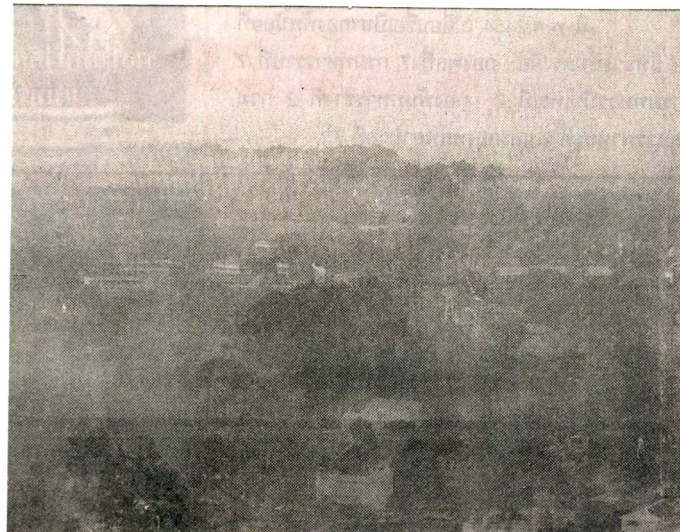

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ ๑๑ ส.ค. 2552	ปีที่ ๒๑	ฉบับที่ 6613	หน้า 5
------------------------------------	------------------------	-------------	-----------------	-----------

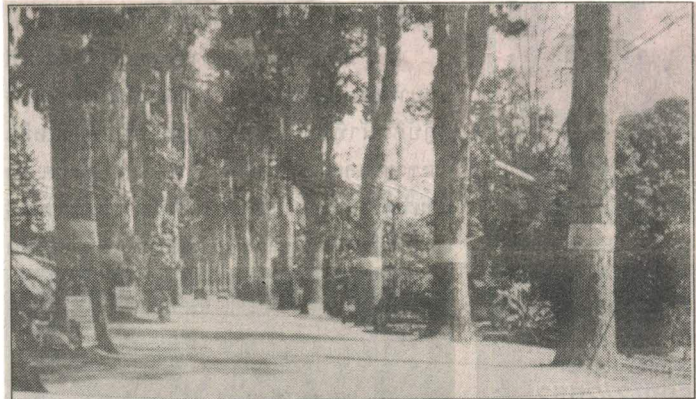
หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ในปี พ.ศ.2443, พ.ศ.2448 และในปี พ.ศ.2454 ทาง
ราชการได้นำต้นยางมาให้ชาวบ้านช่วยกันปลูกตลอดสองข้างทาง เพื่อความร่ม
รื่นและสวยงาม ส่วนในเขตเมืองลำพูนได้ปลูกต้นขี้เหล็ก ต้นไม้ตลอดเส้นทาง
ของถนนสายนี้มีร่วมสองพันต้น มีการปลูกเป็นแถวอย่างมีระเบียบ มีระยะห่าง
กันระหว่างต้นประมาณ 10 ถึง 20 วา ตลอดเส้นทาง นับเป็นเอกลักษณ์คู่ถนน
สายนี้ตลอดมาร่วมร้อยปีแล้ว

ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา มีการขยายตัวของชุมชนเข้าสู่การเป็นชุมชน

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่	วันที่ 13 ส.ค. 2552	ปีที่ 19	ฉบับที่ 6613	หน้า 5
-------------------------------	------------------------	-------------	-----------------	-----------

เมืองมากยิ่งขึ้น ประกอบกับการขาดการวางแผนการป้องกันระยะยาวอย่างจริงจัง โดยเฉพาะถนนสายนี้ ทำให้มีก่อสร้างอาคารร้านค้าและที่พักอาศัยใกล้ชิดติดแนวนอน และการใช้ที่สาธารณะข้างถนนโดยขาดการอนุรักษ์ต้นไม้ มองเฉพาะด้านความปลอดภัยและผลประโยชน์ของบุคคลและกลุ่มคน ทำให้จำนวนต้นไม้ลดจำนวนลงอย่างมากในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมา ถ้าสภาพเหตุการณ์ยังเป็นเช่นนี้เอกลักษณ์ของต้นยาง-ต้นขี้เหล็กที่เคียงคู่กับถนนสายเชียงใหม่ - ลำพูน คงจะเหลือเป็นเพียงตำนานที่เล่าขานให้อนุชนรุ่นหลังเท่านั้น

มีสเตอร์คอลินซ์กล่าวขึ้นว่า ได้ทราบข่าวจากชาวเมืองลำพูนว่า ได้ตกลงกันจะปลูกตลอดถนนในระหว่างเมืองลำพูนและเชียงใหม่ ซึ่งมีมีสเตอร์คอลินซ์เห็นว่าถนนสายนี้เป็นถนนดีมากถ้าจะเอาอิฐปู เข้าใจว่าจะกลับทำให้ถนนเสียหายที่ประชุมได้ปรึกษากันช้านาน พระยาศรีเทพจึงพูดว่า ได้ฟังเสียงในที่ประชุมเห็นกันโดยมากว่า ไม่ควรจะทำอิฐตามถนนในระหว่างเมืองเชียงใหม่และเมืองลำพูน แต่ควรจะทำถนนให้ดีขึ้นนั้น พระยาศรีเทพมีความยินดีที่ได้ทราบดังนั้น ราษฎรจะได้ไม่มีความลำบากที่จะต้องทำถนน เพราะฉะนั้นจะได้ทดลองเอาอิฐปูตามถนนบางแห่ง เพื่อจะได้ทราบว่าอิฐจะทนน้ำฝนได้เพียงไร และขอให้บรรดาท่านทั้งหลายที่ได้เคยไปมาตามถนนลำพูนได้โปรดชี้แจงว่า ควรจะซ่อมตอนใดบ้าง

มีสเตอร์เกรกกล่าว ว่า ชาวบ้านมักจะทำถนนถนน ควรจะมีข้อบังคับให้เปิดทางไว้ให้คนเดินได้บ้าง

มีสเตอร์แฮริชชี้แจงว่า ในเรื่องทำถนนถนนนี้ มีสเตอร์แฮริชได้ทราบเหตุเรื่องหนึ่งที่มีท่านผู้หนึ่งต้องเสียเงิน 15 รูเปียเพื่อเป็นค่าทำขวัญที่ต้องเดินดัดนาไป

พระยาศรีเทพจึงได้ตกลงว่า ต่อไปจะได้ห้ามมิให้ราษฎรทำถนนถนนใหญ่ แต่จะต้องเปิดทางเดินไว้ให้กว้าง 6 ฟุตเสมอ แต่ข้อที่ห้ามนี้เฉพาะแต่ถนนใหญ่ ถ้าเป็นทางเดินเล็กน้อยไม่เป็นที่ห้ามอย่างใด

เจ้าพระยาสุรสีห์วิสิษฐศักดิ์ ท่านเป็นผู้ให้กำเนิดการปลูกต้นไม้สองข้างทางหลวงแผ่นดินสายต่างๆ เพื่อความร่มรื่นแก่ผู้สัญจรไปมา ทั้งราษฎร สัตว์

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ ๑๑ ส.ค. 2552	ปีที่ ๒๙	ฉบับที่ 6613	หน้า 5
------------------------------------	------------------------	-------------	-----------------	-----------

พาหนะล้อเกวียนได้พักอาศัย ท่านจะอย่างไรก็มีแผนการล่วงหน้าไว้เสมอ
ไม่ใช่คิดทำตามอารมณ์ชั่ววูบแล่น ดังผู้ใหญ่สมัยนี้ชอบทำ เช่น

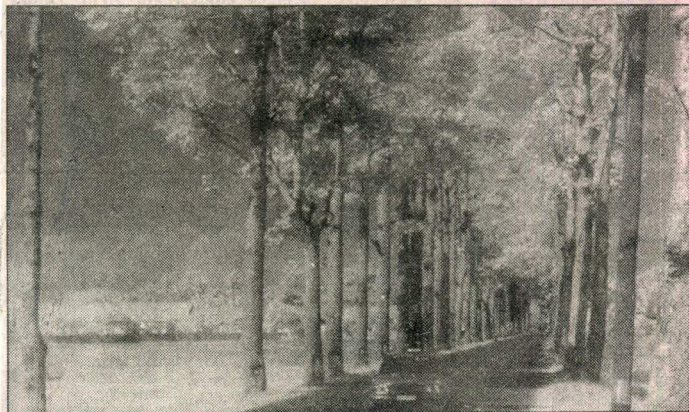
ถนนเชียงใหม่ - ลำพูน เขตเชียงใหม่ปลูกต้นยางทั้งสองฟาก ลำต้น
มที่มาของต้นยางนี้จะหาไม่พบอีกแล้ว แม้แต่ในป่าภาคเหนือ พอเลยเขต
เชียงใหม่เข้าเขตลำพูนก็ปลูกต้นขี้เหล็กให้รู้ว่าเป็นเขตแบ่งของสองจังหวัด

ถนนสายเชียงใหม่ - สันป่าตอง ปลูกต้นขี้เหล็ก

ถนนสายเชียงใหม่ - ดอยสะเก็ด ปลูกต้นประดู่

ถนนรอบคูเมือง ปลูกต้นสักกับต้นสน

ถนนในเมือง ประดับด้วยต้นไผ่คันทน์เมืองหนาว

เมื่อเข้าเขตลำพูนแล้ว ก็เปลี่ยนเป็นปลูกต้นขี้เหล็กไว้สองข้างทาง
จนกระทั่งถึงเขตตัวเมืองลำพูน น่าชมทางการอยู่อย่างหนึ่งที่ใช้สีสะท้อนแสงเขียน
จุดขาวกลมๆ ไว้ตามต้นไม้ข้างทาง ในเวลากลางคืนแสงไฟจากรถยนต์ส่องทำให้
มองเห็นแนวถนนได้ถนัด นับว่าเป็นการช่วยลดอุบัติเหตุได้อย่างหนึ่ง

เมื่อผ่านหลักกิโลเมตรที่ 24 ก็ผ่านทางแยกเข้าไปยังสถานีรถไฟ
จังหวัดลำพูน ซึ่งตั้งอยู่ที่หมู่บ้านวังทอง เมื่อรถแล่นตรงเข้าไปก็จะเข้าสู่เขตที่ตั้ง
ศาลากลางจังหวัดลำพูนจะผ่านกองกำกับการตำรวจภูธร กองเมืองลำพูน ซึ่งตั้ง
อยู่ทางด้านตะวันออกถนนสายลำพูน-เชียงใหม่ และเมื่อรถแล่นมาถึงประตูช้างศรี
ซึ่งเป็นประตูเมืองโบราณทางทิศเหนือ ก็จะมองเห็นยอดพระเจดีย์สี่ทองเหลือง
อร่ามแต่ไกล ยอดพระเจดีย์ที่มองเห็นนั่นคือ ยอดพระธาตุหริภุญชัย อันเป็น
มิ่งขวัญและเป็นศิริมงคลแก่ประชาชนของบรรดาพุทธศาสนิกชนทั่วไป

ข้อมูลจาก พิพิธภัณฑ์ชุมชนเมืองลำพูน

จักรพงษ์ คำบุญเรือง

jakpong@chiangmainews.co.th